

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Vezércikk. Ne temere. *Gálík Mátyás.* — A matematikai mérleg. *Kund Sámuel.* (Vége.) — Csanád-csongrádi esperesség közgyűlése. (Vége.) — A dunántúli evang. egyházkerület közgyűlése. *Mylos.* — **Tanügy.** — **Bélelet.** — **Irodalom.** — **Hirdetések.**

Ne temere.

Sok okos s helyes dolgot olvastunk s hallottunk ez ügyben úgy az egyházmegyei, valamint kerületi gyűléseinken. Különösen megszívlelendő e tekintetben Ihsász testvérünk e lapokban megjelent cikksorozata.

Nagy felháborodással fogadta a pápa ezen enciklikáját az egész magyarhoni protestantismus. Pedig hát „Szerelmesim, ne rémüljete meg mint idegenek ama tűz által való kísértéstől, mely ti rajtatok lészen a ti megpróbáltatásokra, mintha valami idegen dolog esnék rajtatok“ mondja Péter apostol I. levele IV. rész 12. versében. A bölcs prédikátor könyvének III. rész 15-ik versében pedig ezt olvassuk: „Ami volt, most is ugyan és ami következik, immár meg volt“. „És semmi nincsen új dolog a nap alatt“. Préd I. 9.

Így nem új dolog a „Ne temere“ parancsa sem, a római egyház szigoruan ehhez tartotta magát eddig is s ragaszkodni fog hozzá mindig. Ne rémüldözzünk, ne csudálkozzunk tehát ezen most sem. Egyházunk története a tanuság, hogy ez nem új dolog, annak vérrel irt lapjai igazolják, hogy a római egyházat mindenkor ez elvek vezérelték.

Csak az a kérdés, hogy mi módon védekezzünk az ellen?

Szerény nézetem szerint az ezen enciklika ellen való tiltakozás nem sokat ér. — Minden esetre, hogy szükséges az is, hogy mind két honi protestans egyház elvárja, sőt megkövetelje a magas kormánytól, hogy ez az országot ért arcúlütésért elégtételt szerezzen. Ne engedje meg ez azt, hogy alkotmányosan hozott, szentesített törvényeinket idegen ember büntetlenül lábbal tapossa.

Erre vonatkozólag ugyan sok szép beszéd hangzott el egyházmegyei s kerületi gyűléseinken. Szébb s dicsőbb dolog volna,

ha ugyanazok, kik itt beszédjeikkel oly lelkesedést támasztottak s akiknek nagy része a nép bizalmából a törvényhozó testület tagja, az ország házában is ily lelkesen szállnának síkra. Legyen náluk erősebb egyházunk szeretete s az azzal szemben tanusítandó kötelesség érzetük minden pártfegyelménél.

Téved azonban az, ki azt hiszi, hogy ha mind ez megtörténik, s ha a római pápa a magyar kormány erélyes fellépése folytán enciklikáját vissza is vonja, hogy már akkor minden baj megszűnt. A római egyház papsága ismerve urának akaratát, bizony a szerint fog eljárni ezután is. Rossz szolga az, ki ismerve ura akaratát, nem teljesíti azt; már pedig ők engedelmes szolgálói uruknak, a pápának. Lesz tehát reversalis kikényszerítés quantum satis.

Lévén pedig a történelem a legjobb tanító mester, nekünk is ehhez kell fordulnunk tanácsért. Mit is tettek hasonló esetekben apáink? Harcoltak a római egyház kiváltságai ellen, még pedig szem előtt tartva Lutherünknek diadal énekét: „Vagyont, életünket, nőnket, gyermekünket, Mindent elvehetnek, De le nem verhetnek“. S le nem is verték őket, kitartó s következetes küzdelmüknek meg volt a kívánt sikere. Zólyom vármegye 1839 Martius Idusán kiadja a rendeletet, hogy az evang. lelkész előtt kötött házasság is érvényes, követi ezt több vármegye s meg lett a törvény. Pest vármegye megtoldja azzal, hogy azok, kik a vallásügyben hozott törvényeket sértik, az 1647. XIV. t.-cikkből megállapított 600 forintnyi büntetéssel sújtassanak.*

Ne elégedjünk meg tehát mi sem a pusztá tiltakozással s óvással, hanem igyekezzünk a bajt gyökerében orvosolni. Kívánjuk s követeljük, hogy az 1894. évi XXVII. t.-cz., mint

*Csecsetka: Egyházjogtan I. kötet, 172. lap.

amely az által, hogy a reversalisokat törvényesíti, minden bajnak kútfeje, törültessék s helyébe az 1868. évi LIII. t.-cz. 9—17. §§-ai újra életbe léptetessenek. Mert míg a gyermekek vallásának ügye nyílt vásárt képez, addig felekezetek közti békéről beszélni, de még álmodni sem lehet.

Az 1844. évi országgyűlés valóban szabadelvűen gondolkodó rendei előtt gyanus színben tünt fel a kormány szabadelvűsége, abbeli ajánlatát, hogy a szülők gyermekeik vallása felett szabadon határozzanak, el nem fogadták, mert nekik olyan törvény kellett, mely minden lélekvásárt kizár s a családi békét biztosítja. (Csecsetka: Egyházjogtan, I. kötet, 174. l.)

De hát szabadon határoz-e az a fél, kit a poklok minden rémségével s a világ megvetésével ijeszt meg a fülbegyónás alkalmával lelki tanácsadója?

Én azt hiszem, hogy az 1868. évi LIII. t.-cz. 9—17. §§-ainak helyreállítása az egyedüli helyes mód, hogy hazánk a „Ne temeré“-re méltó választ adjon. Ezt pedig minden prot. honatya, tartozzék bár az bármely párthoz, nyugodt lelkiismerettel támogathatná, hisz aki hazánkban a prot. egyházak szabadságát s autonómiáját védi, védi egyúttal a haza alkotmányát s szabadságát (példa rá Bocskay, Bethlen, Rákóczy). Azt pedig egyházunk minden hű fiától elvárhatja, hogy ezen harczában már az országos béke érdekében is kitart.

Apatelek, 1908. VIII/25.

Gálik Matyás,
ev. lelkész.

A matematikai mérleg.

(Közlő: Kund Sámuel.)

(Vége.)

De most immár mindegy, a nyugdíjintézet bi-zottság véleményes jelentése után, melyről alább le-szen szó, még inkább mindegy. Ezen véleményes je-lentés nyomán az újjászervezésnek javaslata már amúgy is meghaladott álláspont. A matematikai mér-leg a följánlott jövedelmek és az egyetemes közgyű-lés által követelt nyugdíjösszegek biztosítása mellett megkészült szakértőnek munkájával. Ezt a mathema-tikai számítás megbírálni, vagy megbírálását csak meg is kísérelni, részemről a legnagyobb foku önhit-ség volna, vagy ennél is több. Aggályom csak az, hogy intézetnél, a mely egy millió 802 ezer tőkének 4°/_o kamatjával dolgozik és a melynek évi forgalma 512853 korona, a várható bevétel és várható kiadás-ból rendkívüli szükségletekre egy fillért sem számi-tani (kamat leszállítás, tőke veszteség, leírandó díjak, a nyugdíjnak, a tétlenségnek áhitása, rendkívüli halá-lozás), könnyen nagy súlylyal eshetik a matematikai mérleg «Passiva» serpenyőjébe és megromláshoz ve-zethet. De lehet ezt a veszélyt is elhárítani. A föle-melt államsegély összegéből a 903,600 koronából egy

harmadrész 301,200 korona Isten és ember előtt a nyugdíjintézeté. Az egyetemes közgyűlés kimondotta, hogy az államsegélyből első sorban a számítás sze-rint a nyugdíjintézet javadalmazására szükséges ösz-szeg lesz kielégítendő és a nyugdíjalapba beszolgálta-tandó, mondja ki az egyetemes közgyűlés, hogy ez a szükséges összeg tekintettel a most előadottakra több, a 286,014 koronánál. És el van osztatva az aggodalom, gyűlik a tartalék tőke, biztosabb alapon áll az intézet mérlege. Mellesleg legyen fölhozva, hogy a szaktudós jelentése alapján a fölemelt államsegély teljes össze-géből 286,014 kor. szükséges, a bizottság azonban máskép tudja és 280116 koronára teszi a szükséges összeget (71 lap) „Tetemes nagy összeg, de míg a hármas célú államsegély egyharmadát vagy is a 33 százalékát át nem lépi, a lehetőség határan belül áll, mert nem sérti a javadalmazandó többi két czélt, az osztó igazság szempontjából“. Véleményem szerint nem a szigorú osztó igazságot, hanem a gyakorlati-ságot, a czélszerűséget kell itt tekintenünk. Az egy-ház érdeke a nyugdíjintézetet biztos alapra helyezni, életképessé tenni. Fordítsa erre a szükséges összeget, a szükös, szigorú számítás által követelt összegnél nagyobb, akkor nem sérti az egyik czélt, a nyug-díjintézetet. A 10—20 ezer korona, melyet így a má-sik két czéltől elvonunk, érezhetően nem fogja azokat sérteni. Egy pár ezer koronával kevesebb a gyűleke-zetek adóterhének könnyítésére meg se látszik a sok sok gyűlekezeten, mely között a megvont összeg meg-oszlik. Egyébiránt nem szabad feledni, hogy a mit e czimen az egyházegyetem többet ad a nyugdíjinté-zetre, azt a gyűlekezetek adóterhének könnyítésére fordítja. Csak a kiadás czime más, a lényeg ugyanaz. A nyugdíjhoz a gyűlekezeteknek is hozzá kell járulni. A matematikai mérleg szerint a lelkészi fizetés 2 százalékával. Ha nagyobb az államsegélynek ide fordí-tott összege, leszállhat a gyűlekezetek száztólja, nyug-díjintézet adóterhe.

A „véleményező jelentés“, ez a legújabb javas-lat, melyet a véleményezésre kiküldött bizottság, mi-után az újjászervezés tárgyában benyújtott javaslatot, melyről közvetlenül az ezelőtti sorokban szóltam, általánosságban elfogadta, az eddigi javaslatoktól a matematikai mérleg egyes tételeire nézve is nagyban eltér. A nyugdíjintézet tagjai közt ugyan a püspökök csak mint lelkészek fordulnak elő, a nyugdíjba beszá-mítható lelkészi fizetéshez azonban a 19. §. szerint hozzá számítandó a püspöki fizetés összege is. Tehát a nyugdíjintézetnek tagja a püspök nem csak mint lelkész, hanem mint püspök is. A lelkész várható nyugdíja a «beszámítható fizetés» összege, az az most már nem a 2400 kor. minimum, hanem a beszámított tényleges fizetés. A kongruás lelkészeknél ez 2400 koronán alul marad, a nem kongruás lelkészeknél na-gyobb összegű lesz a teljes fizetés erejéig. A mini-mumra nézve ez a legújabb javaslat az 1907 évi ja-vaslat álláspontjára tér vissza. Az özvegy ellátási díja is leszállítatik a tényleges fizetés 50°/_o-ára, a mi pél-dául 1600 koronás javadalomnál 800 korona, azaz a 1907. évi javaslatban kilátásba helyezett összeg és 400 koronával kevesebb, mint a mivel az újjászerve-zési javaslat kecségtette a kongruas lelkész özve-gyét is. Az árvaneveltetési összeg marad az újjászerve-zési javaslat (1908) által kilátásba helyezett ösz-szegben. Új jótétemény a betegápolási díj (300 K) kilátásba helyezése. Általánosságban tehát visszafejlesz-téssel találkozunk itt. A lelkész nyugdíjának a mini-mális összegben olyaténképeni megállapítását, hogy az a tényleges lelkészi jövedelemmel legyen egy ösz-

szegű, a matematikai mérleg szempontjából értem. Nagy súlyjal eshetnek a mérlegbe, ha valaki a nyugvásért jobban jutalmaztatnék, mint díjaztatott a munkájáért. De hogy az özvegynék miért kelljen betevő felatját kisebbre szeletelni, mint sem hogy azzal megelégitetnénk, ezt nem bírom fölfogni. Hisz az egyház humanus intézet is, és nyugdíjintézete humanus intézmény is! És a nyugdíjogosultságba az »ujjászervezés« című javaslat 15. §-a szerint az 1898-tól visszamenőleg szolgálati évek is minden utánfizetés nélkül beszámíttatnak. Ellenben a legújabb javaslat, a »véleményes jelentés« szerint, a kiknek az 1898. évi január 1-ét megelőző időből bírt szolgálati éveik beszámíttatnak nyugdíjogosultságukba, azon tagok tartoznak ezen évekre mostani évi járulékaiknak összegét vagy egyszerre vagy 5 évi részletekben a maradvány összegnek 4% kamatával együtt utánfizetni. — Szabadságukban áll azonban ezen utánfizetés tőkéjét nem törleszteni, de ebben az esetben nyugdíjuktól függő adósságuk 4% kamata évenként levonatik. És mi okból van ez az új teher? Talán azért, mivel az intézet pénztára e nélkül nem bírná a kötelezettség teljesítését? A többször említett (Bogyó-féle) matematikai mérleg mást mutat! Maga a véleményezésre kiküldött bizottság sem állítja az ellenkezőt, hanem azt az elvi álláspontot kívánta érvényesíteni, melynek árnyékát se lehetett az eddigi javaslatokon észre venni, hogy ily értékes jogot nem lehet szerezni megfelelő ellenszolgáltatás nélkül. Bármilyen értékes jogot, ha lehet ellenszolgáltatás nélkül kiterjeszteni (és a Bogyó-féle mérleg azt mutatja, hogy lehet), Istennek tetsző, az egyházhhoz méltó cselekedet. Ezt a szóban levő értékes jogot terhes ellenszolgáltatás drága árán megvásároltatni, nem volt a m. é. egyetemes kgyűlés szándékában, nem áll az egyház érdekében, mert joggal elkeseríti az egyház buzgó szolgálatában hosszú évek során át munkálkodott lelkészeket. Nem kicsiny teher zúdul váratlanul rájuk. Vegyünk például egy kongruás lelkészt (mert mindig azok viselik legnehezebben a terheket, a kiknek kevés a jövedelmük és mindig azokat sújtja legérzékenyebben a levonás, a kiknek kevés a járandóságuk.) Javadalma 1600 korona, utánfizetés évi 3%-a, egy évre 72 korona, legyen neki utánfizetésre kötelezett 34—35 esztendeje, függő tartozása 2448—2500 korona. Miből törlessze ezt? Hát levonatik nyugdíjából 98—100 korona. Vénységére munkaképtelenség esetében — talán másodmagával — kénytelen tengetni életét 1500 koronával, vagy kénytelen 1600 koronából káplánt tartani! Egyik esetben sem marad neki magára és hitestársára fejenként havi 50 korona (lakáson kívül)! És mi okból mind ez a sanyargatásunk? Talán csak azért, hogy a nyugdíjintézet kevesebbet vegyen igénybe az államsegélyből szükséges járulék címén. Az állam följánlja a nyugdíjintézetre segélyt, az arány meghatározását az egyházra bizza, (legalább a törvény megalkotásáig bizza reá), az egyház pedig balkezével megvonja a nyugdíjintézettől, a mit az állam jobb keze ad!

Jaj! de a matematikai mérleg! A véleményező bizottság javaslata is közöl matematikai mérleget. Sokáig nem számíthatott a matematikus, legfőlebb ápril 24-től május 13-ig, 20 napig. Biztos adatok alapján sem számíthatott ez a matematikus. Hisz az ujjászervezés tervét, kik lehetnek az intézet tagjai, ki mennyit fizessen, az egyházegyetem a meglévő tőkéből, főképp az 1907 és 1908 évi államsegély összegéből tőkeképen mennyit szolgáltat át, a nyugdíj máképp legyen megállapítva az 1600 koronás minimumtól föl-

felé a tényleges legnagyobb összegig és ez a javadalmi összeg máképp legyen megállapítva, fölszámított utánfizetés követeltesék-e a régebbi tagoktól stb., mindezt még a bizottság alapította meg. Ez a matematikus csak ezen az alapon számíthat biztosan, ezen biztos alap nélkül a matematikai mérleg ingoványos alapon áll. Maga a bizottság is mintha érezné ezt! (szabályrendelet 53. §.) Lehetőnek tartja, hogy a 10 éves mérleg alapján felesleg várható és ezt a várható felesleget azonnal lefoglalja a közalapi járulék megszüntetésére. De lehetőnek tartja azt is, hogy az államsegélyből a föntartási segélyt az egyházegyetemtől nem függő bármely ok miatt nem fedezheti, abban az esetben a járulékok és díjak a mérleg egysúlya által megkivánt szükséghez képest újból szabályozandók. Azaz, ha fölösleggel záródik a mérleg, ezt az egyetemes egyház a közalap javára lefoglalja, ha hiánzzal záródik, ez a tagokat fogja terhelni. Ez nem »egyenlő osztó igazság«, nem is méltányosság! »Ha az egyetemes egyház az államsegélyből megszüntetett föntartási járulékát tőle nem függő bármely ok miatt netán nem fedezhetné!« Elgondolni is borzasztó, hogy az egyház a törvényben általánosságban biztosított, évi összegekben még ezután biztosítandó jogától annyi újabb meg újabb ígért daczára elűtetnénk! És ha csakugyan bekövetkeznék az az elképzelhetetlen törvényszegés, lenne akkor nagy felefordulás. Hisz minden intézményünket a haladó kor követelményei miatt az állam törvényes és joggal igényelt támogatásához kötöttük, habár ennek a »szabályzatokban« külön kifejezést nem adtunk is.

Mindezen fejtegetéseimből az a vélemény szűrődött le lelkemben, hogy az egyetemes egyház — mert még mindig »korlátolt keretek közt mozog« — ma még nincs abban a kellemes helyzetben, hogy a lelkészi nyugdíjat a lelkészi fizetés teljes mértékű összegével biztosítsa. Nincs abban a helyzetben, ha az államsegélyből oly oroszlanrészt fordítana is a nyugdíjintézetre, a milyent csak szabad ide fordítania egyéb szükségleteinek megkárosítása nélkül, még kevésbé van abban a helyzetben, ha az államsegélyből a nyugdíjintézetet megillető törvényes osztályrészt a hamupipóke panaszos összegére zsugorítaná össze. — A nyugdíjintézet az ujjászületés szorongásai közt vajudik. Átmeneti időkben vagyunk. Az átmenet következményeit el kell túrní, hordoznia kell a jelen nemzedéknek. Egyelőre még továbbra is az egyenlő nyugdíj mellett kell maradnunk. Mekkora legyen ez az összeg, azt a lelkészek jelen nemzedékének és jövendő nemzedékének, az intézet szilárd megalapozásának tekintetbe vételével a szakértő matematikus mérlege alapján állapítsa meg az egyház. De az intézet jövedelmeit az államsegélyből oly nagy mértékben fokozza, amilyenben csak lehetséges és létesítsen az ekkép támadó fölösleget oly alap-, oly tartaléktőkét, hogy idővel áttérni lehessen majd a teljes fizetés teljes nyugdíjára. Akkorra majd reményelhetőleg rendezve lesz maga a fizetési rendszer is fölemelt alapfizetéssel, korpótlékkal és kevesebb leend az ok a panaszra, hogy sok lelkésznek a nyugdíja oly csekély, melyből a száraz kenyér szükös falatján kívül egyébre alig kerül. Szegények voltunk eddig is, legyünk szegények még egy ideig a beálló jobb mód reményében. Nyugdíjintézetünk volt eddig is, 400 korona egyenlő nyugdíjjal, nyugdíjintézet lesz ezután is 1600, 2000 korona egyenlő nyugdíjjal és nyugdíjintézet lesz majd akkor is, ha — adja Isten minél előbb — megerősödvén, képes lesz a teljes fizetéssel fölerő nyug-

díjat biztosítani! Nem tudom szebben, jobban megokolni véleményemet, mintha az ujjászervezés javaslatából (1907.) a következőket írom ki: „az ujjászervezés keresztül vitelére melyik rendszer ajánlható és elfogadható, a nyugdíjítvány rendszer-e, vagy pedig a fizetési rendszer? A kettő között az a különbség, hogy az átalányrendszerrel a rendelkezésre álló anyagi erőnkhez és pénzforrásokhoz mérten állapítható meg kisebb, vagy nagyobb összegben a nyugdíjítvány, tehát mintegy az adott fedezet mérvéhez alkalmazható a szükséglet. Ellenben a fizetési rendszerrel megfordítva a jogosult nyugdíjintézeti tagok élvezett évi fizetésének a főösszege az adott mennyiség és ehez mint meg nem változtatható szükséglethez képest keresendő és kijelölendő a megfelelő fedezet. A lényegre nézve pedig a gyakorlati alkalmazásnál a két rendszer között az a különbség, hogy az átalány rendszeren épült nyugdíjintézeti szabály a jogosult tag részére mindjárt a rendszerint kikötött 10 évi nyugdíjszünet lejártával, vagyis már a 11-ik évben is, ha a nyugdíjhoz való jogcím beállott, a nyugdíjítvány teljes összegét adja nyugdíjúl épen úgy, mintha a tag már 40 évet szolgált volna, — ellenben a fizetési rendszert érvényesítő nyugdíjintézeti szervezet a 10 évi nyugdíjszünet lejárásával a nyugdíjigénynek csak 40%-át biztosítja nyugdíjúl és aztán az évek számával haladva fokozatosan emelkedik a nyugdíj-igény összege s teljessé csak a szolgálati időhatárnál tesz. *Minthogy pedig kétségtelen élettapasztalati igazság, hogy a nyugdíjat igénybe venni kényszerült családfe inkább szükségeli a nagyobb és teljes összegű nyugdíjat fiatalabb éveiben, a mikor rendszerint a gyermeknevelési gondok neheznek reá, mint később hanyatló életkorában, a mikor a család főtartási gondok már többnyire megkönnyebbedtek: e szempontból tehát az átalányrendszer inkább megfelel az ellenértéket nem kereső keresztyén szeretet gyakorlásának s a családmentés célzatának, mint a fizetési rendszer, mely ezen etikai szempontra való tekintet nélkül csak fokozatosan s annak arányában osztja a nyugdíjat, a mily mértékben az illetőnek munka erejét a szolgálati évek emelkedő számával kisajtolta.*»

Csanádcsongrádi esperesség közgyűlése.

II.

Az esperesi jelentés szerint nemcsak a lelkész, hanem a tanítói és felügyelői kart is érzékeny veszteség érte; amazt *Kolpathy György* szentesi kántor-tanító halálával, aki 11 éves áldott sikerű munkásság után 30 éves korban mult hó 24-ikén rövid szenvedés után hűnyt el méltó bánatára mindazoknak, a kik benne az egyházmegye egyik legkiválóbb tanfőjét, közkedveltségnek örvendett egyéniségét ismerték, becsülték.

A felügyelői kar érdemes nestorát *Szászi Kovách Albert* személyében veszítette el. Szentes filiája, a csépai kis leányegyház élén állott 25 évet haladó időn át, s fejtett ki megbecsülhetetlen munkásságot. Egyházi ténykedése mellett a tudományoknak, a történelmi buvárlatoknak, régészeti kutatásoknak szentelte szívesen idejét. Tudományos folyóiratokban nem egy közleménye keltett figyelmet. Becses kéziratokat hagyott maga után. Erdemeinek elismerésül arcképe az országos budapesti *embertani muzeumban* van elhelyezve.

Az egyházközségek részéről hozott anyagi áldozatoknál *offertoriumok, egyesek adományaiából* címek

alatt 5150 kor. tekintélyes összeget konstatál az esperesi évi jelentés.

Özv. *Czinkotzky Mártonné Pál Emma* elhunyt férje emlékére 320 kor. alapítványt tett az albortii konfirmándusok jutalmazására; a csépai leányegyházban özv. *Pekárik Lajosné* az egyházközségnek egy alkalmas harangozó lakás szerzésére egyezer koronát ajándékozott; özv. *Mixich Antalné* úrnő pedig kétezer korona alapítványt tett *Nagyszentmiklóson* az egyház épületeinek fenntartására s majdan az új templom építésére.

Meleg felkarolásban részesült a torontálmegyei száz év óta nagy missiót teljesítő *nagyszentmiklósi egyházközség templomépítési ügye*. Az esperesi egyházlátogatás konstatálta ugyanis, hogy az egyházközségnek templomra égető szüksége van; hogy a jelen imaház és annak berendezése a *legszerényebb igényeknek* sem telet meg.

Halaszthatatlan az egyházközség tagjainak gyors elhatározása, a cselekvés terére lépése már csak azért is, hogy irántuk komoly kezdeményezésükre a hitsorsosok támogató szeretete, áldozatkészsége is felhívható legyen. Nagyszentmiklós eddig is csak a közjótékony-ság oltáráról nyert adományokkal, nevezetesen az áldott Gusztáv Adolf-egylet szakadatlan támogatásával volt fenntartható.

A jelen közgyűlés *tisztújító* volt s mint ilyen az egész tisztikart, a bizottságokat megalakította. Egyházi jegyzők s egyszersmind dekánosok lettek: *Leszich László* bánhegyesi, *Brózik Károly* tiszaföldvári lelkészek. Pénztárnok továbbra is *Saguly János* pitvarosi lelkész maradt, ki 12 év óta vezeti és kezeli nagy szakértelemmel és hűséggel az egyházmegyei pénztárakat. *Czinkotzky Márton* örökébe mint gyámint. elnök *Thomay József* szegedi lelk. lépett nagy várakozások között. A megalakított egyházm. népiskolaszék tanügyi előadó-jává *Halmi János* választott meg. A szarvasi főgymn. felügyelő bizottságban *Hász Antal*, *Petrovics Soma* egyházm. elnökségen kívül *Dr. Laurovics János* és *Saguly János* képviselik az egyházmegyét.

Három terjedelmes szabályrendeleti javaslatot fogadott el ellenvetés nélkül a közgyűlés azokkal a módosításokkal, melyeket az előző napon megtartott *lelkési értekezlet* hozott javaslatba.

Saguly munkálatának főbb pontjait az *egyetemes nyugdíjintézeti szabályrendeletre* vonatkozólag lapunk már hozta. A *lelkész- és tanítóválasztási szabályrendelet* előadója *Boór Lajos* nagylaki lelkész, az *egyházkerületi egyházi tisztviselők hatásköréről* szóló szabályrendeleté maga az esperes volt.

Az elsőnél: „*Elöléptetés*” cím alatt új fejezetet veit fel az egyházm. közgyűlés. Oly egyházközségben tehát, hol különböző javadalmazású két lelkési állás van, a nagyobb javadalmazású lelkési állás megüresedése esetén a kisebb javadalmazású lelkész, azon esetben, ha az E. A. 19. §-ban felsorolt akadályok fenn nem forognak, az egyházközség minden további megkérdezése nélkül az egyházm. elnökség által a nagyobb javadalmazású lelkési állásba előléptetendő; kettőnél több, különböző javadalmazású lelkési állás esetén pedig a fizetés nagyságának sorrendje szerint történik az előléptetés.

A kerületi *egyházi tisztviselők hatásköréről* szóló szabályrendeletből törülte a közgyűlés a lelkész ama kötelességeit, a melyek már az életbeléptetett „*Utastások*”-ban körülírva vannak, vagy amelyekről részint a *lelkészválasztási*, részint pedig a *tanítóválasztási* szabályrendelet intézkedik.

A szept. 9-ikén tartandó *bányakerületi közgyű-*

lésre az elnökségen kívül Dr. Suler Lajos, Mátéffy László megbízó levéllel, Martens Czézár és ifj. Purgly János igazolvánnyal, a lelkészi karból Leszich László és Chovan Viktor megbízóval, Drablony Ede és Plavetz Gyula küldettek ki az egyházm. közgyűlés által.

Eszkendőre a szentesi egyház hívta meg kebelébe a közgyűlést.

r. l.

A dunántúli evang. egyházkerület közgyűlése.

A dunántúli evang. egyházkerület ez évi rendes közgyűlése, az ezt előkészítő bizottsági ülésekkel együtt augusztus hó 17—20 napján folyt le Győr városában. A világi elnöki tisztelet a betegen fekvő iházi Ihász Lajos kerületi felügyelő helyett Hrabovszky Sándor rangidős egyházmegyei felügyelő látta el Gyurácz püspök oldalán.

Maga a közgyűlés aug. 19-én kezdődött a nagytemplomban tartott istentisztelettel.

A gyűlést Gyurácz püspök nyitotta meg hatalmas szónoki erővel előadott beszéddel. Beszédében megkapó vonásokkal festette korunk elszomorító viszonyainak sötét képét. A socialismus, a nemzetiségi gyűlölködés átkai mellett fájó szívvel utal a legnagyobb bajra: a felekezeti torzsalkodásra, mely iszonyú veszedelmet rejt magában s leginkább alkalmas arra, hogy megbontsa a békét a hon polgárai, a nemzet fiai között. Foglalkozik a „Ne temeré”-vel, a mely ellen az evangelium, a Krisztus és a tételes törvény nevében is tiltakoznunk kell. Utal a kormány reakciós munkájára, az 1907. XXVII. 35 §-ára, a mely még ma is változatlanul áll. Rámutat a kormány ama sértő eljárására, melyet az a 3 millió folyósítása körül követ akkor, a midőn az 1848. XX. világos intenciójának ellenére e segélyt az egyházak meghallgatásának mellőzéssel folyósítja, a mi által ez mint „kegyadomány” tűnik fel. Pedig mi nem ajándékot kérünk, mi a törvény végrehajtását követeljük, teljes egyenlőséget és viszonyosságot kívánunk. Ebben a követelésben legyünk egy akarattal, együtt tartsunk össze, akkor győzünk is.

A megnyitó beszéd mely hatást gyakorolt s több ízben élénk helyeslést váltott ki a nagy számban egybegyűlt egyházmegyei követekből.

A jegyzőkönyv hitelesítő megválasztása és a gyűlés formális megalakulása után napirend előtt Bancsó Antal theol. akad. tanár tartott gyönyörű emlékbeszédet dr. Haubner Rezső felett, ki fia volt az utolsó nagy superintendensnek, Haubner Máténak s ki nagy vagyonából igen szép alapítványt tett az egyházkerület tanintézetei részére. Az emlékbeszéd teljes szöveggel felvételik a jegyzőkönyvbe.

Ezután Horváth Sámuel egyházker. főjegyző olvasta fel a püspöki jelentést, melynek kapcsán a kerület elhatározta, hogy nem indít pert a dunántúli énekeskönyv brassói kiadója ellen, a ki jogtalanul nyomatta ezt ki. Üdvözlik Láng Lajos v. b. t. t. e. e. e. gyámint. elnököt; meleg szavakkal búcsúzik el a kerület az ő egyik leghűségesebb vezéréől, Poszvék Sándor theol. akad. igazgatótól, nem különben a beteg Izák Mária kőszegi leányiskola igazgatónőtől az ő nyugdíjba vonulásuk alkalmával.

Poszvék Sándor úgy is mint az egyházkerület főiskolájának igazgatója s a theol. ifjuság nevelője — szelidsége, kiváló gyakorlati érzékre valló tapintata és

encyklopedikus ismerete által — egy egész papi generációra kiható áldásos hatást ért el, de úgy is mint a kerület pénzügyeinek legavatottabb ismerője és kiváló szervező, adminisztratív erő oly érdemeket szerzett, melyek Poszvék nevét kitörölhetetlen betűkkel vésték be a hálás tisztelők szívébe és az egyházkerület annaleseinek lapjaira. A kerület fájó szívvel búcsúzik tőle s elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvében is megörökíti.

Bancsó Antal, az ujonnan választott theol. akad. igazgató, a főiskolai nagybizottság ügyeiről referál. Ennek kapcsán a kerület tudomásul veszi, hogy a soproni főgimn. 44,000 kor. államsegélyt nyer. Ihász F. képezdei tanárnak 600 K fizetési segélyt utalványoznak.

A közgyűlés feliratot intéz az egyetemes gyűlés elé az iránt, hogy a pozsonyi theol. akadémia címéből töröltessék az „egyetemes” szó, a mely a jelen körülmények között üres hivalgásnak tűnik fel.

A kerület megerősíti Bancsó Antal, Papp József, Budaker G. Károly tanároknak igazgatókká, Dala Jenőnek és Stráner Vilmos lelkésznek tanárrá történt megválasztását.

Elhatározzatik, hogy a soproni evang. képezdeben ref. vallású növendékek is kedvezményben részesüljenek.

A referátát a gyűlés tudomásul veszi s ennek kapcsán dr. Zergényi Jenő soproni felügyelőnek amaz indítványát, hogy a jövőben nyomassa ki a kerület az összes fontosabb bizottságok jegyzőkönyveit, helyesléssel fogadja s végrehajtás céljából a kerületi pénzügyi bizottság elé utalja.

Majd Hering Zsigmond pénzügyi bizottsági elnök terjeszti elő a bizottság évi jelentését. Ennek kapcsán a gyűlés elhatározza, hogy a soproni képezde kertjében kertész alkalmazandó, s az intézet számára államsegély kérelmezendő. A kerületi pénztárnál új ellenőri állás rendszeresítettik évi 3700 K fizetéssel.

A közgyűlés módosítja a kerületi tanító egyesület alapszabályait s évi rendes gyűléseire 100 K segélyt szavaz meg.

Élénk és beható megvitatás tárgyát képezte a kerületi gyámolda ügye. A kerületnek emez áldásos intézete u. i. válságos helyzetbe került, felszámolás előtt áll. Hosszas vita után a közgyűlés elhatározta, hogy új tagokat többé nem vesz fel az intézet. S miután a fennállás lehetetlennek látszik, szakember véleménye lesz kikérendő arra nézve, hogy ha már mint nyugdíj-intézet nem is maradhat meg, lehetséges lenne-e — legalább — ennek oly értelemben való fentartása, hogy ezentúl csupán csak a lelkész-tanár-tanítói özvegyek és árvák nyernének tőle segélyt és támogatást. Az ügy e szerint a jövő gyűlésen kerül végleges döntés alá.

A kerület az új énekes könyv kiadási jogát szerződésileg a Luther-Társaságra ruházta át.

A továbbiakban a gyűlés tudomásul veszi a kerületi különféle (közpénztár, theol., főgimn., képezdei stb.) pénztárak jelentéseit.

A Baldácsy-alapítvány jövedelméből 10,000 K segélyt osztott ki a gyűlés. A szegény lelkészözvegyek között 2900 K osztatott ki. Povázsay és Zatkalik lelkész 100—100 K segélyt nyert.

Az építkező szegény egyházak között 2700 K osztatott ki segélyül. Ebből kapott: Zalaegerszeg, Lajtaufjal 500—500 K-t, Nagyvázsony 300 K-t, Belecska, Galsa, Külsővald, Szilsárcány, Némedi, Veperd 200—200 K-t, F. csurgó 100 K-t, Missióalap 100 K-t.

A Solymóssy báró-féle alapból kaptak: Szegszárd 400 K-t, Teés 200 K-t, Gródnó, Acsád, Vágod 100—100 K-t.

A ker. államsegélyből kaptak: özv. Tóth Jánosné 300 K-t, Szerényi S. lelkész 300 K-t, Varga Pál lelkész, illetve özvegye 300 K-t, Smikli J. tanító 200 K-t, Bethlen Gábor kör 200 K-t, Reichart Gy. 180 K-t, Dunaföldvár, Psztlászló és Nagykanizsa 300—300 K-t, Gecse, Miszla, Csót 200—200 K-t, Balf, Külsövath, Maráza, Mihályháza, Tapolcafé, Hodász, Antunovác 100—100 K-t, Bánfalva 400 K-t, Ez alapból 68,500 K. lett kiosztva.

A közgyűlés a supplikáció kérdését tárgyalva kimondta, hogy a mi kerületünk supplikánsokat sehova sem küld, de supplikánsokat más kerülettől nem is fogad. E határozata közöltetik a testvér kerületekkel.

A gyűlés örvendetes tudomásul veszi, hogy Hamvay Irma k. a. 11,000 K-t hagyott a községi leányiskolára, Laschóber Mátyás pedig 2700 K-t tanítóikra.

Bognár Endre tesz ezután jelentést az egyházker. népiskolai bizottság működéséről. Ennek kapcsán a gyűlés örömmel veszi tudomásul a tanügy szép állapotát.

Papp József képezdei igazgató jelenti, hogy az Ének-Zene pártoló egyesület a f. évben Sopronban a képezdénél magasabb zenei tanfolyamot rendezett, igen szép sikerrel. Ez egyesület segélyt adott Balf, Surdt, Kerta, Z.-egerszegnek 50—50 K-t, Szergénynek Choralkönyvet és a Kapi-féle „Harangszó” 1—1 példányát minden városi gyülekezethez.

Ezután Bognár Endre, majd Horváth Sámuel, illetve Belák István a véleményező bizottság ügyeit referálják. A bizottság javastata folytán a kerület tiltakozik a «Ne temere» ellen s hasonló eljárásra felkéri az egyházegyetemet s a prot. közös bizottságot.

Eöttevényben, Szegszárdon, Kaposszekcsőn új lelkészi állások szerveztetnek.

Szönyegre kerül az egyes. lelkészi nyugdíjintézet kérdése, a mely beható megvitatás alapját képezte. Hosszas vita után, a melyben Bognár, Madár, Stettner, Magyar, Jausz, Mohácsy, Hering stb. vettek részt, a kerület kimondotta, hogy az általános rendszernek a hive 2400 K. alap mellett. Egyes módosítások iránti javaslatát a bizottsághoz juttatja, követeli azonban, hogy az állami 3 millióból egyházunkat illető résznek 35% a nyugdíjintézeté legyen.

Határozathoz ment, hogy a soproni theologusok ezentúl zenei kiképzetésben is részesíttessenek.

Bonyhádi főgymnasium az eddigi 150,000 K államsegély helyett 226,000 K-t kérelmez.

A dunáninnyi kerületnek ama megkeresését, melyben ez arra hívja fel kerületünket, hogy Prónaynak a Magyar Szóban öt ért bántalom- és meghurcoltatással szemben bizalmat szavazzon, a gyűlés nem tárgyalja, miután ez ügygel nem kíván foglalkozni.

A tiszai kerületnek az államsegély felemelése és alapítványszerű biztosítása ügyében tett felterjesztése helyesléssel fogadtatott; a kerület hasonló felterjesztést tesz.

A kerület belép az Országos Gyermekvédő-Ligába. Felkéri egyúttal annak igazgatóságát, hogy az evang. gyermekeket az egyházi hatóság megkeresésével hithű evang. családoknál helyezze el gondozásra.

Több apróbb ügy mellett a gyűlés tárgyalta a püspöki titkár egyházi jogi helyzetét meghatározó szabályzatot s azt az egyházmegyék elé utalta. Felterjesztés tétetik az iránt, hogy a plébánusok párbér pótlása ne az állampénztárból eszközöltessék.

A bizottság javaslatára megejtí a gyűlés a választásokat s kiegészíti a bizottságokat.

A referáda végén szólásra emelkedik Scholtz Ödön ágfalvi lelkész s kérdést intéz az elnökséghez az iránt: vajjon miért nem terjesztette elő a véleményező bizottság a győri egyháznak Prónay báró

egyetemes gyűlést megnyitó beszédének az egytetemes jegyzőkönyvből leendő töröltetése iránt tett javaslatát? Az elnökségnek ama válaszára, hogy ez nem volt tárgyalható, mért lekészt, Scholtz kijelenti, hogy ezen kérdést a f. évi egytetemes gyűlésen interpelláció alakjában fogja előhozni s a beszédnek a jegyzőkönyvből leendő törölését fogja kérni.

Ezután a gyűlés áttér az indítványok tárgyalására. Bizottságot szervezett a reformáció 400 éves megünneplésének előkészítésére. Elfogadta Belák Istvánnak amaz indítványát, a melyben ez a kerületet arra hívja fel, hogy tiltakozzék a jezsuitáknak adni tervezett vagyoni jogi képesség törvényben igtatása és a rend törvényesítése ellen. Tiltakozását az egyes. egyház elé juttatja. Egyéb kisebb ügyek elintézése után a gyűlés augusztus 20-án délután 2 órakor véget ért.

A jövő évi gyűlés Sopronban fog megtartatni.

Mylos.

TANÜGY.

Értesítők.

7. A nyiregyházi főgimn. értesítőjét közli Lefler Sámuel igazgató. — Ez intézet hosszú, sok nehézséggel és küzdelemmel teljes fejlődésének zárkövét tette le a mult esztendőben. Épületét, mely a nagy számu és évről-évre mindinkább szaporodó tanuló ifjúság befogadására szűknek bizonyult, új részszel kibővítette, úgy hogy e tanintézet a mult tanévtől kezdve minden tekintetben kényelmes és a modern kor követelményeinek teljesen megfelelő, diszes monumentális épületben nyer elhelyezését. Az új épület-rész ünnepélyes felavatása mindjárt a tanév kezdetén, szept. 7-én folyt le lélekemelő ünnepély keretében, melynek lefolyását részletesen ismertetik az értesítő első lapjai. Ezzel összefüggőleg közli az értesítő a főgimn. épületének részletes leírását, mely egyúttal áttekintést nyújt az intézet fejlődéséről, kezdve az 1860-ik évben megnyitott két gimnaziális osztályú intézettől egészen a mostani virágzó főgimnáziumig.

A renaissance stílusban épült kibővített épület főhomlokzata 88'88 m. hosszú és 12'11 m. magas. Van igen nagy, szép, tágas udvara, hol a nagyszámu ifjúság kényelmes játszóhelyet talál. Ennek déli részén — teljesen elkülönítve — áll a tornacsarnok.

Ezen leírás után közli az értesítő a főgimn. tanácsnak és a fegyelmi bizottságnak, majd a tanári karnak névsorát és a munkabeosztást. A tanuló ifjúság szellemi kiképzését a mult tanévben (a hitoktatókon és az énektanítókon kívül) 12 rendes és 2 helyettes tanár munkálta, kik a közügyek és a társadalom munkájából is kivették részüket s többen irodalmi téren is teljesítették tisztókat. A tanári kar egyik kiváló tagját, dr. Pröhle Vimost az a kitüntetés érte, hogy a kolozsári tudományegyetem bölcsész-, nyelv-, és történettudományi kara f. évi febr. hó 15-én tartott ülésében a török-tatár nyelvészetnek egyetemi magántanárává képesítette. — Porubszky Pál, az intézet érdemes tanárának 25 éves működésének alkalmából jubiláló ünnepet ült a tanuló ifjúság, tanári kar, kormányzótanács, melyen a vármegye főispánja, alispánja, az egyházak elnökségei, hivatalok főnökei, tanító testületek és számos tanügybarát vett részt, szeretetének, rokonszenvének és elismerésének adván kifejezést a jubilláns iránt.

A nyiregyházi főgim. egyike a legnépesebb iskoláinknak. A mult tanévben 497 növendéke volt (9-el kevesebb mint az előző évben), kik közül 4 az év folyamán meghalt. Az ifjúság vallásos és hazafias érzésének ápolására nagy súlyt helyez a tanári kar, valamint az ifjúság önművelésére is, mit ünnepélyek rendezésével, sikerült pályamunkák megjutalmazásával mozdít elő, amivel nemes versenyre buzdítja az ifju-

ságot, mely versenyben képezi, műveli s erősíti ifju erejét. — Van az ifjuságnak Bessenyei önképzőköre, Gyámintézete 1000 korona tőkével, Filléregylete, mely a múlt tanévben 532 koronát juttatott részint jótékony czélokra, részint pedig szorgalmas tanulók jutalmazására, Torna-, Zene- és Dalosköre, melyek mind alkalmas terrénúmai ugy az értelem, mint a szív nemességének istápolására. — 8 tanuló egész, 72 részbeni tandi-elengedésben, 89 ösztöndíjban és 5 tápintézeti kedvezményben részesült, 13 pedig más módon segélyezettett. A tápintézetnek 42 tagja volt.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 54 tanuló, sikeresen levizsgázott 46.

Beszámol még az értesítő a könyv- és szertárak állapotáról, közli a tanulók névsorát, a statisztikai adatokat, az 1908—09 tanévre szóló felvételi értesítést és a használandó könyvek jegyzékét.

BELÉLET.

Helyreigazítás. Lapunk f. hó 20-án megjelent s kezeim közzé csak f. hó 24-én került 34-ik számában távollétemben Báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő múlt évi beszédéről egy közlemény jelent meg, a melynek hangjával magamat nem azonosíthatom. Aki szerkesztői működésemet megfigyelte, tudhatja, hogy vezérelvem a művelt körökben otthonos jó modor és nemesebb ízlés alkalmazása. A hivatkozott közlemény ettől merőben elüt. Helyettesem — bizonynyára csak elnézésből — elfeledte a közlemény végére odailleszteni a beküldő nevét, akinek megnevezése nélkül bárki is azt a hitet táplálhatja, hogy a hivatkozott közlemény egész terjedelmében s minden szavával fedi a szerkesztőség véleményét, amely pedig az eddigiekből láthatólag a közlemény egyes tendenciózus kifejezésével nem kongruál. — Csak sajnálatomnak adhatok tehát kifejezést a felett, hogy e közlemény ekként látott napvilágot s olvasóközönségünkől ez elnézésből származó hibáért a legelső perczben, amidőn erre alkalmam nyílt, engedelmet kérek. Természetes, hogy lapomnak azt az álláspontját, hogy a hivatkozott közleményben említett beszéd indokolása merőben elmentés az evangélikus közfelfogással, az előadottak után is fenntartom. Máramaros-sziget, 1908. augusztus hó 25-én, *Geduly Henrik*, felelős szerkesztő.

Torony- és harangavatás Kakaslomnicon.

Szép ünnepélynek volt színhelye vasárnap, augusztus 23-án Kakaslomnic egyházközsége. Ekkor avatták fel sok vendég részvétele mellett az új tornyot és harangokat. A vendégek már korán reggel oda sereglettek a vendéglátó községbe, hol az ünnepély 10 órakor vette kezdetét. A szépen díszített templom előtti teret nagy emberáradat foglalta el; ott volt a tátraaljai egyházmegye képviselőjében Dr. Lersch Kornél egyházmegyei felügyelő, a tátraaljai, valamint a szepesi városi egyházmegyének számos lelkésze, Pejacevich Katinka és Jolán grófnők, Sponer Andor földbirtokos, Terray Gyula gömői főesperes-lelkész, a szomszédos egyházak felügyelői, tanítói, a késmárki lyceum és polgári leányiskola igazgatói stb. A régi harangok búcsúkongása

után felhangzott a kakaslomnici dalárda által előadott szép karének, melynek elhangzása után a fenyővel és virágokkal díszített emelvényre idősb. Gretzmacher Gyula helybeli egyházfelügyelő lépett, ki szép szavakkal emelte ki ezen napnak fontosságát és átadta az új tornyot és az újonnan szerzett harangokat az egyházközségnek. Most Székely Gyula tátraaljai főesperes és helybeli lelkész lépett az emelvényre és az avató beszédet tartotta. Meghatóan ecsetelte az egyházközség küzdelmét, buzgalmát, hithűségét, míg e szent mű befejezést nyert. A szíveket mélyen megható beszéd és fohász után megkondultak az új harangok harmonikus összhangzatban és örömkönnyek közt énekelte a hívő sereg Istennek dicséretét. A harangok zúgása mellett bevonult a gyülekezet a szépen díszített tágas templomba, mely zsúfolásig megtelt. A bevezető éneket az oltári szolgálat követte, melyet Schweitzer Jakab, Hajts Pál és Ritter István lelkészek végeztek. Binder Jenő késmárki lyceumi vallásnár ez alkalomra irt főéneke után Faix Mihály nagyszalóki lelkész tartotta ünnepi beszédét Nehemiás próféta 2. és 3. fejezetét alapul véve. A mély gondolatokban gazdag beszéd lelkésítően hatott a hallgatóságra. Ismét felhangzott a Scholtz Rajmond tanító által ügyesen vezetett férfi dalárdának karéneke, mely után Székely Gyula főesperes az oltár előtt fölolvasta az adományokat. Az előadott névsorból kitünik ezen egyházközség áldozatkészsége. A toronyra adakoztak az egyes hívek 9759 K 50 f.-t. (A torony 20000 K-ba kerül); a harangokra 8213 K 25 f.-t.; csillárra és oltárterítőre 1353 K 03 f.-t.; toronyórára 670 K-t. Bámulatos, mily nagy áldozatra képes egy egyszerű falusi gyülekezet! Ebből lehet látni, mily áldásosan működhetik egy buzgó lelkész egyházközségében. Székely főesperes áldása után véget ért e szép ünnepély s mindenki hitében megerősödve, mély benyomással távozott az Isten szent hajlékából. A torony, mely harmonikusan a templomhoz simul, 45 méter magas és ónemet stýlben van építve. A két új harang a híres Seltenhoffer-féle gyárban Sopronban készült; 7 és 14 q a súlyuk, s a két régi haranggal együtt összhangzatosan szólnak. A gyűjtésben és az ünnepély rendezésében a főérdem Székely Gyula főesperest és kedves nejét illeti, kik semmi fáradságot nem kimélve mindent elkövettek, hogy a szép ünnepély Isten dicsőségére sikerüljön. Isten bő áldása legyen ezentúl is a pásztoron és a hitbuzgó áldozatkész gyülekezeten.

Felhívás. Azon társadalmi bajok közül, melyek hazánk kulturáját, népünk egészségét és anyagi jólétét veszélyeztetik, első sorban áll az *alkoholizmus* és így mindenkinek, kinek hazánk kulturája és a nép jóléte szívében fekszik, kötelessége az ezen napellenség ellen indítandó küzdelemben részt venni. A magyar társadalom is kezdi belátni, hogy az alkoholelleses küzdelem nem egyes idealista rajongók utópiája, hanem egy fontos és nagy jelentőségű szociálhigiénikus probléma, melynek megoldásában részt venni egyaránt kötelessége az államhatalomnak és a társadalomnak. Mutatja ezt tisztán az az érdeklődés, mely néhány év óta az alkohol-kérdés tudományos oldala iránt mind szélesebb körökben észlelhető. Hogy ezen érdeklődést kielégítse, az Általános Közjótékonyági Egyesület alkohol-bizottsága elhatározta, hogy f. évi okt. hó 5, 6. és 7-én a fővárosban tudományos alkoholelleses tanfolyamot létesít, melyre az érdeklődőket ezennel meghívja. A tanfolyam munkarendje a következő: okt. hó 5-én d. u. 6 óra, *dr. Entz Géza* egyetemi tanár: *Az alkohol-kérdés biológiai szembontból*. D. u. 7 óra, *dr. Korányi Sándor* egyetemi tanár: *Az alkohol, mint kórokozó*. Okt. hó 6-án: d. u. 6 óra, *dr. Stein Fülöp*: *Alkohol és agyműködés*. D. u. 7 óra, *dr. Baumgartner Izidor* koronaugyész-helyettes: *Alkohol és büntettek*. Okt. hó 7-én: d. u. 6 óra, *Rosenberg Augusta* tanár: *Alkohol és iskola*. D. u. 7 óra, *Geisswein Sándor* országgy. képviselő.

selő: Az alkoholkérdés szociálpolitikai jelentősége. — Az előadások a Társadalmi múzeum előadási termében (IV., Mária Valéria-utca 12.) tartatnak meg. A tanfolyamon való részvételi díj 3 korona. Közhasznú és kulturegyesületek, valamint a munkásegysületek hivatalos kiküldöttjei, továbbá tanárok, tanítók és főiskolai hallgatók, kellő igazolás mellett, ingyen jegyben részesülnek. Felhívjuk mindazokat, kik hivatalos állásuk, vagy társadalmi működésüknél fogva a közegészségre, a népnevelésre és a népművelődésre befolyással bírnak, hogy ezen tanfolyamon minél nagyobb számban vegyenek részt. A tanfolyamban résztvevők részére, jelentkezésük és a részvételi díj beküldése esetén mérsekelt vasuti jegyet eszközölünk ki. Jelentkezések az Általános Közjótékonsági Egyesület titkárához dr. Lányi Márton úrhoz (VI. Eötvös-utca 8.) intézendők. A tanfolyamot előkészítő bizottság nevében: gr. Csáky Albinné, elnök, Lukács György alelnök.

Nyilatkozat.

Az aradi ág. h. ev. egyháznak az aradbékési egyházmegyétől való elszakadási mozgalma alkalmával a békéscsabai ág. h. ev. egyház hazafias érzületére, lelkész és tanítói karára, egyházi képviselőtestületére vonatkozólag oly kalandos és teljesen légből kapott hírek láttak napvilágot a sajtóban, melyek minden alapot nélkülöznek s melyeket merő rosszakaratu, aljas rágalmaknak jelentünk ki addig is, míg bünyefnyító úton a szóval és írásban rágalmazók ellen fellépünk. Békéscsabán, 1908. augusztus 25.

A békéscsabai ág. h. ev. egyház elnöksége:

Szeberényi Lajos,
igazgató lelkész.

Griecs T. György,
gondnok, h. felügyelő.

IRODALOM.

„Bibliai történetek“ népiskolák I—II. osztályai számára és „Rövid egyháztörténet“ népiskolák V—VI. és a polgári és közép iskolák alsó osztályai számára, Geduly Lajos újpesti evang. lelkésztől, ki hittan-könyveivel már többször tünt fel magyar prot. irodalmunk terén. Mind két művecskét pályadíjjal tüntette ki a pesti magyar evang. egyház azon általa hirdetett tankönyv pályázaton, amelylyel követendő példát adott nagyobb evang. egyházaknak s megmutatta az utat és módot arra nézve, hogyan kell tollforgató lelkészeinket tankönyv írásra buzdítani s könyvpiacunkat jó tankönyvekkel ellátni. Bár akadna nagyobb egyházaink közül követője; most különösen nagy szükség volna egy igazán evangyéliumi szellemű népiskolai olvasókönyvre, mely nélkül szükölködünk, a míg a katolikus iskolák nekik megfelelőben ugyancsak bővelkednek.

A mi a két művecskét illeti, különösen az elsőt, a „Bibliai történetek“-et, úttörő műnek lehet jelezni azért, mert a Károlyi biblia stílusát mellőzve, teljesen modern s mégis a gyermek által teljesen megérthető könnyű nyelven van megírva s amelynek előadása még sem pongyola, hanem komoly, vonzó és lekötő. Anyaga teljesen az új tantervhez mérten van beszerelve, minden elbeszélés egy szép tanúsággal és egy megfelelő s a tanterv kívánalmaihoz mért énekverssel zárul.

A másik, a „Rövid egyháztörténet“ nyelvezete, előadási modora hasonló az előbbihez, kiemelendő azon evang. egyházszeretettel, melylyel tárgyát kezeli s amelyre a tanítványt is buzdítja, továbbá az is, hogy az első magyar nyelvű egyháztörténet, amely szép képekkel van illusztrálva. — Ugyancsak ragaszkodik az új tantervhez, sőt, hogy műve a polgári és középiskolák alsó osztályaiban is használható legyen, a pápáról

és keresztes hadjáratokról szóló elbeszéléseivel még többet nyújt. Igen ajánlható e mű nem csak evang. iskoláinkba, hanem községi és állami iskolákba is azért, mivel — a vallástanítási heti óra szám itt kevesebb lévén — tömör és mégis minden fontosabb dologra kiterjedő anyaga ezekben is kiválóan megfelel.

Mindkét művecske igen csinos külső kiállítású, tartós kötésű, tiszta jó nyomású, szép és új képekkel bővelkedő s ára sem magas, amennyiben az elsőnek csak 40 fillér, a másodiknak (egyháztörténet) 72 fillér. — Kiadta: Weisz Berthold Újpesten.

Lukács.

PÁLYÁZATOK.

A lipcsei ág. h. ev. egyházmegyébe kebelezett nagypalugyai ág. h. ev. egyházban megüresedett **lelkési állomásra** új pályázat hirdettetik.

Az istentiszteleti nyelv a tót.

Az állomás kongruas, az állami kongrua kiegészítés 46480 koronát tesz ki.

Kellően felszerelt jelentkezések f. év szeptember hó 12-ik napjáig alulírott esperesnél nyújtandók be.

Hybbén, 1908. augusztus hó 24-én.

Ruziák János,
esp. felügyelő.

(2-2)

Simkovic János,
esperes.

Pályadíjat nyert és az egyetemes gyűlés elé engedélyezés végett be-terjesztett ág. h. ev. **Bibliai történetek** III.—IV. osztály számára, Hasza Józseftől megjelent. Mutatványt azonnal küld **Weisz Berthold** könyvkereskedő Újpesten.

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., Győry V., Kaczián J., Klaar F., Pálffy J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg.

Kókai Lajos protestáns irányu könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utca 1.

6-3